

Portret migranta,
eko-print, poledina

HRVATSKI KULTURNI DOM NA SUŠAKU, GALERIJA KORTIL

selma banich i Marijana Hameršak u suradnji s kolektivom Žene ženama

**PRIJELAZ/PASSAGGIO/
THE PASSAGE**

petak, 3. ožujka

PROGRAM ZATVARANJA IZLOŽBE:

U 17 sati radionica izrade podložaka od plastičnih vrećica za ljude u pokretu koju će voditi Josipa Lulić iz kolektiva *Žene ženama*. Na radionicu donesite korištene plastične vrećice svih boja.

U 19 sati diskurzivni program *Gradovi utočišta* u kojem će sudjelovati aktivistkinje i volonteri

no-border pokreta iz Rijeke, Ogulina, Istre i Zagreba. Govorit će se o politikama dobrodošlice i gradovima kao utočištima za sve ljude bez obzira na njihovo podrijetlo i administrativni status. Izložba se zatvara šetnjom do Riječke luke, gdje će odati počast Yasi iz Egipta, Ahmedu, Mohamedu, Rachidu i Saidu iz Maroka te Hamzi i Sid Ahmedu iz Alžira, koji su 2020. godine stradali u kontejneru za prijevoz gnojiva koji je, umjesto vlakom za Italiju, iz Rijeke isplivao za Paragvaj.

nastavak na sljedećoj stranici

STUDENTI KRITIČARI

Migrantska stradanja u antispomeničkim umjetničkim praksama

Izložba »Prijelaz« je kolektivna reakcija umjetnica, istraživačica, prevoditeljica i drugih članica transmigrantskog kolektiva »Žene ženama« na neprihvatljivu normalizaciju nasilja nad migrantima, i na njihovu masovnu pogibiju pri ulasku u Hrvatsku, ili neku od susjednih zemalja na takozvanoj Balkanskoj ruti

nastavak s naslovnice

HEDA ČABRIĆ

Konceptualno osmišljen od strane selme banich (kako ona piše svoje ime malim slovima, držat ćemo se i ovdje toga načina) i u organizaciji Marijane Hameršak, voditeljice znanstveno-istraživačkog projekta »Europski režim regulariziranih migracija na periferiji EU«, u galeriji Kortil 15. veljače je otvorena izložba »Prijelaz/Passaggio/The Passage«. Ova izložba, koncipirana kao kontra (anti ili protu) memorijalizacija, videom, pisanim svjedočanstvima i kolekcijom posthumnih portreta bilježi i osuđuje sva ona stradanja što se u javnoj percepciji ne prepoznaju vrijednima pamćenja. »Prijelaz« nastaje kao rezultat razmjene sjećanja migranata tijekom terenskih radionica što su održane u jesen i zimu 2021./2021. na hrvatskoj dijelu Balkanske rute u Karlovačkoj županiji.

»Prijelaz« je kolektivna reakcija

umjetnica, istraživačica, prevoditeljica te drugih članica transmigrantskog kolektiva »Žene ženama« na neprihvatljivu normalizaciju nasilja nad migrantima, i na njihovu masovnu pogibiju pri ulasku u Hrvatsku, ili neku od susjednih zemalja na takozvanoj Balkanskoj ruti. Prazninu nastalu marginalizacijom ove teme u javnim medijima umjetnice nastoje ispuniti. U galeriji se tako predstavlja »kontramemorijal« ili konceptualni spomenik koji nastoji dati glas onima čije su priče marginalizirane ili isključene, te povećati svijest i razumijevanje aktualnog događaja.

Ovaj, na našim prostorima rijedak primjer dokumentacije umjetničkog kontramemorijalizacijskog procesa i žalobnog aktivizma, posvećen je umrlima duž granica i zbog granica. Uz pisana sjećanja onih ljudi kojima su suputnici tek u smrti postali predmetom ozbiljnoga interesa institucija, te uz videozapise i kolekciju od trideset i šest posthumnih portreta vezenih crvenim i crnim koncem na obojenoj tkanini, svjedočimo civilizacijskoj dramu izbjeglištva.

ŠTO SU ANTISPOMENICI ILI KONTRAMEMORIJALI?

Pojam kontramemorijala u suprotnosti je s pojmom memorijala (u našem slučaju tradicionalno shvaćenog spomenika). Skovao ga je 2016. godine Maurice Stierl, znanstvenik s Instituta za istraživanje migracija i međukulturalne studije Sveučilišta u

Osnabrücku, obuhvaćajući njime sve spomen-prakse koje su u suprotnosti s tradicionalnim oblicima memorijalizacije, a ujedno su usko povezane s konceptualnom umjetnošću.

Posljednjih se desetljeća naime, na globalnoj razini vode žustre kritičke rasprave o načinu vrednovanja tradicionalnih memorijalnih objekata i prostora, u prvom redu javnih spomenika. Radikalni oblik kritike takvih formi povijesnih narativa, odnosno viđenja povijesti kroz prizmu vladajućih političkih elita, kulminirao je posljednjih godina pozivima (posebno u SAD-u) na uništenje spomenika. Takav kontra (anti ili protu) memorijalizacijski aktivizam predstavlja se kao efemerno (prolazno, ali ne i banalno), izravno upućivanje na pravo značenje vrijednosti o kojima govori. I dok postkolonijalni Zapad polemizira o rektifikaciji štetnih posljedica eurocentričnih spomenika, antispomenici u Hrvatskoj, među kojima je i izložba »Prijelaz«, nisu destruktivni, ali su kritična posljedica promašaja političkih elita kada je riječ o načinima javne simbolizacije značajnih događaja. Tako svjedočimo nizu spomen-obilježja koja su intervencijom politike zatamnili značaj prvotne namjere i postala loš primjer institucionaliziranja kontra (anti ili protu) memorijalizacije.

»Zid bola« je tako predstavljao *ex voto* dokument, ili drugim riječima rečeno, proces zavjetne posvećenosti stradalima i nestalima u Domovinskom ratu, kojem bi se ove godine bilježilo

Najavna fotografija izložbe »Prijelaz«, rijeka Mrežnica (Keići)

trideset godina postojanja. Radilo se o najevokativnijem spomen-obilježju žrtvama koji je bio najuže povezan s lokacijom ispred tadašnjeg UNPROFOR-ovog zapovjedništva na Selskoj cesti u Zagrebu. Njegove autorice, majke, sestre, supruge i djeca ubijenih i nestalih branitelja spontano su, ciglu po ciglu, ustale protiv nedjelovanja međunarodne zajednice. Razgrađen preko noći, a potom nespretno inkorporiran u monumentalni »Glas hrvatske žrtve - Zid bola« na centralnom zagrebačkom groblju, danas živi samo u sjećanju generacija koje su svjedočile originalnom kontekstu njegova spontanoga nastanka. Iako je »Zid bola« daleko od tendencija suvremenih eksperimenata

Društvo povjesničara umjetnosti Rijeke programom »Oživljavanje likovne kritike« u suradnji s Katedrom za modernu i suvremenu umjetnost Odsjeka za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta u Rijeci i Novim listom potiče objavljivanje studentskih radova, prikaza i kritika recentnih izložaba, nastalih u okviru rada na kolegiju »Medijacija i kritika«